

Kommentarer fra førstelæsere af *Grundtvig. Biografi og breve*

Jørgen Carlsen, forstander for Testrup Højskole 1986-2017:

”Det er forfatterens påstand, at Grundtvigs liv og virke er gennemtrængt af historiens dybe åndedræt. Og dialektikken går begge veje. Hans personlige livshistorie – med alle dens svinkeærinder i form af forelskelser, kriser, skuffelser, opgør og selvopgør - får indgribende betydning for samtiden og eftertiden. Han bliver en *katalysator* for den historiske udvikling. Danmark forvandles gennem ham. Omvendt hæver hans hævdvundne status som nationalt koryfæ ham ikke over det menneskelige. Det bekræftes af de mange personlige breve, som indgår i bogen. De afslører et menneske med stærke ambitioner, lidenskaber, glæder og sorger. Intet menneskeligt er ham fremmed.”

Ove Korsgaard, professor emeritus:

”Det har både været en stor fornøjelse og meget lærerigt at læse dette manus. Det er virkelig imponerende, hvad der her er samlet af viden om Grundtvigs liv og virke. Og fremstillingen bliver fint krydret med en passende mængde af velvalgte kommentarer og vurderinger. Jeg har ikke mange bemærkninger og knap nok nogle af substantiel art.”

Lone Kølle Martinsen, historiker, seniorforsker Center for Grundtvig Forskning:

”*Grundtvig, Biografi og breve* er en moderne biografi, der trækker på den nyeste forskning om Grundtvig. Den er velskrevet og indsigtfuld, og dertil klar i sin struktur af Danmarks måske mest beskrevne, citerede og analyserede menneske. Det er en rigtig god bog, som jeg vil anbefale alle med interesse for Grundtvig og 1800-tallet at anskaffe sig.”

Peter Fischer-Møller, tidligere biskop i Roskilde Stift:

”Denne på en gang letlæste og videnskabeligt vederhæftige biografi udfolder både Grundtvigs betagende og kantede personlighed og hans ubegribeligt omfattende og vidtfavnende værk. Samtidig påviser forfatterne nogle tematiske spor gennem denne litterære jungle helt fra tiden på Egeløkke og de tidlige ungdomsskrifter: Sammenhængen mellem den konkrete sansbare virkelighed og Grundtvigs kristne tro, den nordiske mytologi som et sprog, der formidler dette forhold, poesien og musikken som udtrykker det, og pædagogikken der formidler disse indsigter. Grundtvig fik med sit kirkelige og samfundsmæssige engagement blivende betydning særligt i forhold til kirkesyn og salmesang, og med mottoet ”skolen for livet” som katalysator for folkeoplysningen. Gennem hele hans virksomhed løber

som en rød tråd bevidstheden om, at er der ikke noget forud, er der heller ikke noget af forny, eller som det hedder i højskolesangen "Ingen har guldtårer fældet": "Thi fornyes kan som flyes, kun hvad gammelt end er til." Bogen er forsynet med en oplysende oversigt over tidligere Grundtvig-biografier, og der bringes som bonus et velvalgt udvalg af breve til og særligt fra Grundtvig, som understøtter og perspektiverer fremstillingen."

Helge Baden Nielsen, lektor og sognepræst emeritus:

"... bogen tegner et – efter mit skøn – retvisende og tydeligt og meget nuanceret billede af Grundtvig som en meget sammensat personlighed, der i mange retninger, barn af sin tid, søger at komme til klarhed over sig selv og sin tilværelse. Det er en klarhed, der indfinder sig i ryk og på kryds og tværs gennem alle de forskellige områder af tilværelsen, han dykker ned i og bliver dybt eksistentielt optaget af – navnlig i den formative periode frem til begyndelsen eller midten af 1820'erne. Men samtidig hænger det hele forbavsende godt sammen og bliver mere og mere velintegreret i hans egen person, hvor alt har at gøre med alt.... Netop fordi Grundtvigs liv sådan folder sig ud i bestandig nye brudflader, er det en velvalgt metode, der er blevet valgt: at lade fremstillingen skride kronologisk frem med åremål, der overvejende spænder over 3-5 år. "Vi vandre fra klarhed til klarhed", som Grundtvig netop udtrykker det et sted. Man kunne frygte, at metoden nemt kunne gå hen og blive for skematisk og rigoristisk, men det er ikke tilfældet i bogen her. Inden for hvert spand af tid vises og dokumenteres det nærmest detektivisk, hvordan der kan spores nye trin i hans udvikling på ét eller flere felter – nogle mere åbenbare end andre. Og ofte suppleres der med antydninger af, hvordan og hvornår udviklingen senere skrider frem.... De fleste af brevene kender jeg, og sandt nok: som de er tilrettelagt her udgør de jo i sig selv en hel biografi."

Peter Balslev-Clausen, provst og adj. professor emeritus:

"Jeg har nu været jeres Grundtvig-manuskript igennem og finder, at det har I gjort godt! Dispositionen er afvejet, dvs. at der manuskriptet igennem er en god balance i fremstillingen i forhold til dens emne, I har fået det hele med, for så vidt som et liv og en produktion som Grundtvigs kan rummes i én bog.... Det er i øvrigt en god idé at bringe de breve, I gør, og det er efter mit skøn gode illustrerende breve, I har valgt... Helhedsindtrykket er en fornem indføring i Grundtvigs liv, personlighed og forfatterskab. I kunne have gjort fremstillingen langt mere omfattende, men "in der Begrenzung zeigt sich der Meister", som tyskerne (Goethe var det vist) siger, og det giver jeg dem ret i."